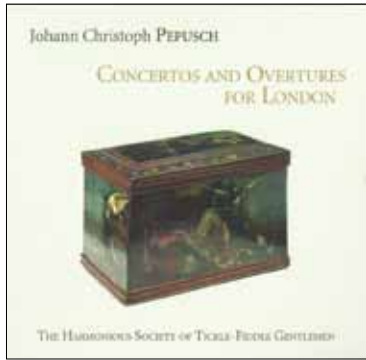

CD KLASSIEK

**Vergeten componist
Johann C. Pepusch**

Johann Christoph Pepusch (1667-1752) is zo goed als vergeten. Hij was de mede-componist van de grappige, maar maatschappijkritische *Beggar's Opera* (bedelaarsopera). Geweten is dat hij in Berlijn als domineeskind werd geboren en al op zijn veertiende was te werk gesteld aan het hof van Pruisen. Wellicht werkte hij daar als muzikant, misschien wel als organist. Op zijn dertigste hield hij het in Berlijn voor bekeken. Hij trok naar Engeland, waar hij kort na de Glorious Revolution in Londen aankwam en werk vond als violist en klavierspeler in een bescheiden theater.

Als arrangeur-componist mixte Pepusch allerlei bestaand materiaal met nieuwe recitatieven en liederen. Later richtte hij The Academy for Ancient Music op (de naam bestaat nog altijd). Voor zijn carrière bleek een ontmoeting met James Brydges, de latere hertog van Chandos, goud waard. Brydges steunde hem financieel en gaf hem opdrachten, vooral voor geestelijke muziek.

Maar het was de bedelaarsopera die Pepusch' naam voor het nageslacht zou bewaren. Het was het tegendeel van de vele opera's die Händel in Londen in die tijd pro-

duceerde. De gewiekste Pepusch kwam aanzetten met een tegendraadse en aanstekelijke benadering van het dagelijkse leven in de straten van Londen.

Een nadeel van die overwinning is wel dat de muziekkritiek Pepusch vaak voorstelde als een 'goedkoop' componist. Wie echter de Londense concerto's en ouvertures op deze cd beluistert, merkt meteen dat daarvan weinig klopt. Pepusch' composities blijken integendeel heel elegant. Bovendien was Pepusch ook een groot verzamelaar van oude muziek en een voortreffelijk leraar, die onder anderen de componist William Boyce opleidde en de Madrigal Society mee oprichtte die de muziek uit de Elizabethaanse periode opnieuw ging studeren en uitvoeren.

The Harmonious Society of Tickle-Fiddle Gentlemen, een naam die blijkbaar verwijst naar een achttiende-eeuwse dichter, is een jeugdig internationaal gezelschap dat, getuige deze opname, blijkbaar veel plezier vindt in het werk. Zo aanstekelijk en vrolijk voeren zij Pepusch concerto's (eigenlijk veredelde sonates) en enkele ouvertures uit, dat je echt verlangt om meer van deze nog te weinig bekende componist te mogen horen. (JC)

Johann Christoph Pepusch, *Concertos and Overtures for London*, door The Harmonious Society of Tickle-Fiddle Gentlemen, Ramée (distributie Outhere), RAM 1109, 24,50 euro.

DOCUMENTATIE

**Misbruikhistorie
Wim Deetman**

Vorig jaar publiceerde een team onder leiding van de gewezen Nederlandse minister Wim Deetman een omvangrijk rapport over seksueel misbruik in de Nederlandse katholieke Kerk. Nooit voordien had men op dergelijke streng wetenschappelijke wijze de pijnlijke materie aangepakt. De resultaten van Deetmans onderzoek, dat zich vooral toespitste op het seksueel misbruik van jongens door geestelijken, waren vernietigend.

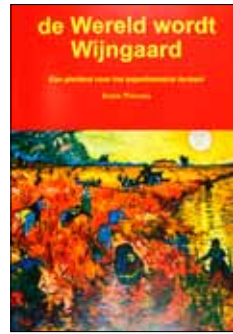
Deetman werd gevraagd hetzelfde te doen voor het misbruik van en geweld tegen meisjes. Opnieuw bundelde hij zijn onderzoek in een lijvige turf. In de ar-

chieven van zustercongregaties trof de onderzoeksorganisatie geen rechtstreekse aanwijzingen aan van geweld en geweldincidenten. Wel rijst uit de archieven het beeld op van een omgang in een kille en koele omgeving. Dat veranderde na 1965.

De onderzoekscommissie kwam in haar rapport wel tot een wetenschappelijk onderbouwde schatting van in totaal enkele tienduizenden lichte tot ernstige gevallen van seksueel misbruik waarbij geestelijken waren betrokken en tot een raming van ruwweg enkele duizenden ernstige vormen van seksueel misbruik. De cijfers gelden slechts voor Nederland. (EDS)

Wim Deetman, *Seksueel misbruik van en geweld tegen meisjes in de rooms-katholieke kerk*, Balans, Amsterdam, 2013, 500 blz., 17,50 euro.

BOEK THEOLOGIE

**Meer menselijkheid
Jurjen Wiersma**

Jurjen Wiersma is gepensioneerd professor filosofie en ethiek aan de protestantse theologiefaculteit in Brussel. In dit doorwrochte boek gaat hij in dialoog met een grote schare filosofische en theologische schrijvers.

Uitgangspunt is dat we in een tijd en cultuur leven die wordt gekenmerkt door fundamentele breuken. De tijd dringt om een

en ander aan te pakken, want er dreigt een diepe vertrouwenscrisis. Het incasseringsvermogen van onze burgerlijke samenleving wordt zwaar op de proef gesteld. De auteur brengt allerlei gedachten samen in een soort van filosofisch plakboek.

Wiersma laat zich niet meesleuren door pessimisme, maar laaft zich aan de profetie. Die herkent hij in vele figuren en wil hij ook analyseren. Rechtvaardigheid/gerechtigheid moeten worden hersteld. Wiersma aarzelt ook niet om de Kerk op te roepen om het belijden niet te beperken tot dogmatische kwesties, maar het vraagstuk van de menselijkheid op de agenda te houden.

Het Bijbelse beeld van de wijngaard breidt hij uit tot de wereld. In de gelijkenis uit het evangelie gebruikt Jezus de wijngaard als een metafoor voor het rijk van God. In een wijngaard is het goed toeven, er groeit van alles en het werk in de wijngaard resulteert vaak in een glas wijn. De Heer betaalt evenwel al zijn dag-

loners hetzelfde loon uit, ook zij die pas in dienst zijn getreden.

Wiersma: „Gerechtigheid in de Bijbel gaat hand in hand met gelijkheid en vrijheid. De sociale verandering die deze gelijkenis evocert en de nieuwe werkelijkheid die het verhaal projecteert, is drastisch.” Dat houdt een appel in voor vermenschlijking van de sociale en economische werkelijkheid. Kerken kunnen daaraan bijdragen. (EDS)

Jurjen Wiersma, *De wereld wordt wijngaard. Een pleidooi voor het experimentum humani*, Narratio, Gorinchem, 2012, 312 blz., 22,50 euro

BOEK ERFGOED

**Kempische smaken
Ruant vzw**

Dit boek maakt een smakelijke reis door de Antwerpse Kempen. Aan de hand van twintig thema's maakt de lezer kennis met de culinaire cultuur van deze ooit arme streek. Je leert grote en

kleine producenten van streekproducten kennen. De verhalen worden aangevuld met recepten waarin die producten een hoofdrol spelen. Kipkap bijvoorbeeld, of het meer gesmaakte frikadellen met warme krieken.

Sommige producten zoals smout (varkensvet, prima om aardappelen in te bakken) zijn vandaag echter minder geliefd. Anderen zijn geperfectioneerd geworden en alom verspreid zoals het vidétje.

„Veel lekkers van vandaag gaat terug op bittere noodzaak van vroeger. Toen er nog geen diepvriezers of koelkasten waren, moest je immers creatief zijn om de grote hoeveelheid voedsel die men na de oogst of de slacht had, ook later nog te kunnen eten.”

De simpele boerenkost was gebaseerd op het principe dat niets verloren mocht gaan. Een voor-

beeld zijn zwarte pensen. Die worsten waren een goede manier om bloed en orgaanvlees smaakvol te bewaren en te consumeren. De boeren op de schrale heidegrond verbouwden als graan vooral rogge, de basis voor zwart brood. Gaandeweg nam de aardappel de rol van volksvoedsel over. Vandaag stoken ze er in de Kempen zelfs jenever van. (EDS)

Ruant vzw, *Lekker Kempens. Een rondreis langs lokale producten en gerechten*, Davidsfonds, Leuven, 2013, 142 blz., 24,95 euro.

BOEK KERK

**Ignatius' tranen
Mark Rotsaert**

Tussen de jezuïeten en de norbertijnen van Averbode groeide de voorbije jaren een mooie samenwerking doordat de uitgeverij van de Vlaams-Brabantse abdij meerdere boeken uitgaf over Ignatius van Loyola (1491-1556) en diens spiritualiteit.

Mark Rotsaert, gewezen provinciale overste van de Vlaamse jezuïeten, bracht vorig jaar een (bekroond) boek uit over de geestelijke onderscheiding bij de eerste jezuïeten. Thans brengt hij in vertaling het geestelijk dagboek van Ignatius. Dat is een vreemd werk, oorspronkelijk helemaal niet bedoeld om te worden gepubliceerd. Het komt de lezer ook

vreemd over. Het tweede deel lijkt wel een catalogus van mystieke ervaringen die de heilige heeft gehad.

Het teruggevonden dagboek behelst slechts een beperkte periode in Ignatius' leven: van februari 1544 tot februari 1545. De prille jezuïetenorde is dan reeds door de paus erkend en Ignatius werkt in Rome aan de constituties van de orde.

In diezelfde periode nemen Ignatius en zijn staf hun intrek in een huis vlak bij de kleine kerk Madonna della Strada. Daar zal Ignatius verblijven tot zijn dood in 1556. De kamers van dat huis zijn thans geïntegreerd in het gebouw van de Gesù. Het is ook een tijd van conflicten, bijvoorbeeld met twee van zijn eerste compagnons over de vorm van het religieuze leven. De paus dwingt de jezuïeten ook twee vrouwen in hun midden te aanvaarden, een experiment dat slecht afloopt.

Twee termen overheersen steeds: godsvrucht en tranen. Ignatius vermeldt elke dag de intensiteit van zijn godsvrucht en of hij bij de mis tot tranen geroerd was. Die tranen komen overvloedig en de latere heilige beschouwt ze dan ook als een gave van God. Rotsaert wijst op de context van die godsvrucht.

Het hele eerste cahier gaat over de dagen wanneer Ignatius bezig is te onderscheiden hoe sterk de jezuïeten de armoede moeten beleven. We lezen dus zelf hoe hij aan onderscheiding doet door zijn gevoelens – hij spreekt van innerlijke bewegingen – minutieus onder woorden te brengen.

Mark Rotsaert: „Het geestelijk dagboek is zelf een voortdurende oefening in onderscheiding. Het is alsof de tekst zelf in beweging is. Regelmatig krijgt de lezer de indruk dat de momenten waarop voor Ignatius iets helder is geworden, gevolgd worden door een wending die hem – en de lezer – perplex laat.” (EDS)

Ignatius van Loyola, *Geestelijk dagboek*, Averbode, Averbode, 2013, 140 blz., 25,50 euro.